

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS RE'EH • MAAMAR 6

ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וגוי (בישעיה...)

« Je ferai tes fenêtres de kadmé,
et tes portes de pierres d'ekdash »

DÉDIÉ EN L'HONNEUR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Le père du Rabbi, Reb Lévi Its'hak

LikuteiTorah.com

LA PARACHA 'HASSIDIQUE

likuteitorah.com/fr/likutei-torah/reeh/6/

1 **ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדה וגוי' (בישעיה ס"י נ"ד) ובגמרא (פרק חמישי דב"ב [דבכא בתרא])**

אמר רבי שמואל בר נחמני פליגי בה תרי מלאכי ברקיעא גבריאל ומיכאל

« Je ferai tes fenêtres de kadkod, et tes portes de pierres d'akdah », etc. (Isaïe, chapitre 54). Et dans la Guemara (cinquième chapitre de Bava Batra), Rabbi Chmouel bar Na'hmani dit : deux anges dans le firmament, Gavriel et Mikhaël, sont en désaccord à ce sujet.

(ובילקוט בישעיה איתא מיכאל וגבריאל) חד אמר שהם אחד אמר ישפה. אמר הקדוש ברוך הוא להוי כדין וכדין.

(Et dans le Yalkout sur Isaïe, on lit « Mikhaël et Gavriel ».) L'un a dit : c'est du choham [onyx], l'autre a dit : c'est du yachfé [jaspe]. Le Saint béni soit-Il a dit : « Qu'il en soit ainsi et ainsi » (kedein ukedein).

ושמשותיך פי' הארת השמש (וכדפירש"י [וכדפירש רש"י]) (בישעיה שם) ובסנהדרין (דף ק' ע"א) חלונות שהשמש זורח בהם כוי ועיין ברכות בא פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו].

« Tes fenêtres » (chimchossayikh) signifie l'éclat du soleil (chemech), comme l'explique Rachi (sur Isaïe, à cet endroit) ; et dans Sanhédrin (folio 100a) : des fenêtres par lesquelles le soleil brille, etc. Voir aussi [Midrach] Rabba, Bo, section 15.

והנה כתיב כי שמש ומגן הוי' אלקים (תלים ס"י פ"ד) ששם הוי' נק' שמש וכתיב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה במלאכי (ס"י ג' כ' [כתב]).

Or, il est écrit : « Car Havaya Elokim est un soleil et un bouclier » (Psaumes, chapitre 84), [ce qui montre] que le Nom Havaya est appelé « soleil ». Et il est écrit : « Pour vous qui craignez Mon Nom, brillera un soleil de tsedaka (justice), avec la guérison dans ses ailes », dans Malachie (chapitre 3, [verset] 20).

הרי גם בחי' צדקה נק' שמש. וזהו ענין שמשותיך ב' בחי' שמש. ולהבין זה יש

Ainsi, le niveau de la tsedaka, lui aussi, est appelé « soleil ». Voilà le sens de chimchossayikh [au pluriel] : deux niveaux de « soleil ». Pour comprendre cela, il faut

להבין תחלה מה שמבואר בספרים שבאלול מאירין י"ג מדות הרחמים עד ראש השנה ואחר כך בעשרת ימי תשובה חוזרין ומתגלים הי"ג מדות (וכמ"ש בזח"ב [בוהר חלק ב'] ס"פ תרומה) (דף קע"ו ע"א).

comprendre d'abord ce qui est expliqué dans les sefarim : en Eloul, les Treize Attributs de Miséricorde brillent jusqu'à Roch Hachana ; ensuite, pendant les Dix Jours de Techouva, les Treize Attributs se révèlent à nouveau (comme il est écrit dans le Zohar, partie II, à la fin de la paracha Terouma) (folio 176a).

ולכך אומרים ויעבור הוי' כו' עד יוה"כ [יום הכפורים]. וצריך להבין מהו ההפרש שבין אותה ההתגלות שבאלול לאח"כ בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה].

C'est pourquoi nous disons : « Et Havaya passa », etc., jusqu'à Yom Kippour. Il faut comprendre quelle est la différence entre cette révélation en Eloul et celle qui a lieu ensuite, pendant les Dix Jours de Techouva.

ויוכן כל זה בהקדים ביאור ענין התשובה שאינה על עבירות דוקא שהרי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שיהיה כל ימיו בתשובה

Tout cela se comprendra en expliquant d'abord la nature de la techouva (retour), qui ne concerne pas nécessairement les fautes ; en effet, nos Sages, de mémoire bénie, ont dit qu'il faut être toute sa vie dans la techouva ;

אלא הוא ענין השבת הנפש ששב ונושא את נפשו אליו ית' כי ירידה צורך עליה היא.

Il s'agit plutôt du retour de l'âme : on revient et l'on élève son âme vers Lui, béni soit-Il, car la descente a pour but une élévation.

2 ולהבין זה דלכאורה הרי בלא"ה [בלאו הכי] נש"י [נשמות ישראל] עלו במחשבה דהיינו שאינן כמו המלאכים צבא מעלה ומטה שמקור התהוותן מבחי' דבור העליון כדכתיב וברוח פיו כל צבאם.

Pour comprendre cela : à première vue, les âmes d'Israël sont de toute façon « montées dans la pensée » ; autrement dit, elles ne sont pas comme les anges, les armées d'en haut et d'en bas, dont la source de création est le niveau de la parole suprême, comme il est écrit : « Par le souffle de Sa bouche, toute leur armée. »

אבל הנשמות נלקחו מאותיות מחשבתו ית' והן הן ס"ר אותיות שבתורה שהן כנגד ס"ר נשמות

Mais les âmes ont été prises des lettres de Sa pensée, béni soit-Il, et ce sont précisément les six cent mille lettres de la Torah, qui correspondent aux six cent mille âmes

שבהם כלולים כל הנשמות שבאוצר להיותן ענפים וניצוצין המפשטים מהם וכנודע וא"כ הרי מקורן ושרשן הוא גבוה מאד נעלה ומהו העליה עוד.

dans lesquelles sont incluses toutes les âmes du trésor, puisqu'elles en sont des branches et des étincelles qui en émanent, comme on le sait. Si donc leur source et leur racine sont si hautes et si élevées, quelle ascension supplémentaire [peut-il encore y avoir] ?

(ועמ"ש בפי' שלח ע"פ אני ה' אלקיכם כו' וע"פ מי מנה עפר יעקב וע"פ את שבתותי תשמרו כו').

(Voyez ce qui est écrit dans la paracha Chela'h à propos du verset « Je suis Havaya, votre D.ieu », etc., ainsi qu'à propos des versets « Qui a compté la poussière de Yaakov » et « Vous observerez Mes Chabbatot », etc.)

אך הנה מודעת זאת דכמו עד"מ בנפש יש כמה כחות שלמעלה מהמחשבה כי המחשבה אינה אלא לבוש להשכל השוא מתלבש בה ומתחלק באותיות

Cependant, il est bien connu que, par analogie, l'âme possède plusieurs forces qui dépassent la pensée ; car la pensée n'est qu'un vêtement de l'intellect, qui s'y revêt et se divise en lettres,

אבל בעצם השכל הוא מהות אחר ונעלם ממנה כגון דבור תוספת ורא"ש שההשכלה עצמה אינה מסוג האותיות כלל ונעלית מהם במדרגה

mais l'intellect lui-même est d'une autre nature et lui demeure caché. Ainsi, un commentaire des Tosafot et du Roch : l'intuition elle-même n'appartient pas du tout à la catégorie des lettres et leur est supérieure en degré,

כי היא סברא רוחניות ונקודה א' רק שנתפסת ומתלבשת בתיבות וצירופי אותיות אלו ומתחלקות בהן כו'.

car elle est un raisonnement spirituel, un point unique, qui seulement est saisi et se revêt dans ces mots et ces combinaisons de lettres, et se divise en eux, etc.

3 ולכן השכלה אחת שבדבור התוספת היא באותיות ותיבות אלו ובהרא"ש והר"ן [והרבינו נסים] השכלה זו עצמה היא באותיות ותיבות אחרים והיינו שהאותיות והתיבות לגבי השכל הן כמו לבוש לבד וכלבוש תחליפם.

Ainsi, une même idée se trouve exprimée dans le commentaire des Tossafot au moyen de ces lettres et de ces mots, tandis que, dans le Roch et le Ran, cette même idée est exprimée au moyen d'autres lettres et d'autres mots. Autrement dit, les lettres et les mots, par rapport à l'intellect, ne sont qu'un vêtement, et « comme un vêtement, Tu les changes ».

ויש ג"כ בחי' שלמעלה מהשכל כי השכליים נובעים ומתחדשים תמיד חדשים לבקרים ומוכרח שיש מציאות איזה כוחות הנפש המהוה אותן

Il existe également un niveau qui dépasse l'intellect : les idées jaillissent et se renouvellent constamment, « nouvelles chaque matin », et il doit nécessairement exister une certaine force de l'âme qui les engendre ;

והוא הנקי משכיל שהוא לשון מפעיל והוא מ"ש משכיל לאספ משכיל לאיתן האזרחי למנצח משכיל כו'.

et c'est ce que l'on appelle maskil, forme causative, comme dans les expressions écrites : « Maskil d'Assaf », « Maskil d'Eitan l'Ezra'hite », « Au chef de chœur, maskil », etc.

4 ולכן נקרא הנפש נפש המשכלת וכמ"ש במ"א. כן ממש יובן למעלה עליית הנשמות אחר ירידתן ממקור חוצבן מחשבה עילאה להתלבש בגוף חומרי שהעלייה הוא למעלה מעלה מהמחשבה. וזהו ענין התשובה תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד כו'.

C'est pourquoi l'âme est appelée «l'âme intellectuelle» (néfesh hamaskélet), comme il est expliqué ailleurs. De même, on comprendra exactement ce qu'il en est en haut : après être descendues de leur source d'où elles furent taillées — la pensée supérieure — pour se revêtir d'un corps matériel, les âmes s'élèvent très haut, bien au-dessus de la pensée. Tel est le sens de la techouva : tachouv hé, le hé supérieur retourne au youd, etc.

(כי מחשבה עילאה היא בחי' ה' עילאה דשם הוי' ותשוב ה' עילאה לגבי יו"ד היינו למעלה מבחי' מחשבה שהיו"ד עצמו הוא בחי' חכמה עילאה שנקי' משכיל לאיתן כו' וקוצו של יו"ד הוא בחי' אין שממנו תמצא החכמ' [החכמה] וע' במ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' שלח)

(Car la pensée supérieure est le niveau du hé supérieur du Nom Havaya, et «le hé supérieur retourne au youd» signifie qu'il s'élève au-dessus du niveau de la pensée ; en effet, le youd lui-même est le niveau de la 'Hokhma supérieure (sagesse), appelée «un maskil d'Eisan», etc., et la pointe du youd est le niveau du aïn (néant), d'où «la 'Hokhma est trouvée». Voir aussi ce qu'écrit le Ramaz sur la paracha de Chelah.)

(דקני"ט ע"א) בענין יו"ד של שם שקשור ממש בעולם א"ס בסוד קוצו של יו"ד כו'

(folio 159a), au sujet du youd du Nom, qui est véritablement lié au monde de l'Ein Sof, selon le mystère de la pointe du youd, etc.

עד יו"ד וקוצו א"ס ואצ"י ה' עולם הבריאה הכולל יצירה ועשיה כו' ויש פרסא מבדלת כו'

jusqu'à : «Le youd et sa pointe : l'Ein Sof et Atsilout ; le hé : le Monde de Béria, qui comprend Yetsira et Assiya», etc. ; «et il y a une parsa qui sépare», etc.

ע"ש וע' בראשית חכמה פ"ב [פרק ב'] משער התשובה במ"ש עוד ביארו בזהר שהתשובה עולה עד הכתר כו' :

Voir là-bas. Voir aussi Reishit 'Hokhma, chapitre 2 de Cha'ar HaTechouva, où il est dit : «Ils ont expliqué en outre dans le Zohar que la techouva s'élève jusqu'à Kéter (la Couronne)», etc.

5 ב כי הנה אור א"ס ב"ה מרומם ומתנשא רבבות מדרגות עד אין קץ למעלה מהמחשבה ואפ"י [ואפילו]

מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] כו' וכנודע ובמחשבה א' הוא סובב וממלא לכל העולמות

2. Car la Lumière infinie (Or Ein Sof), béni soit-Il, est exaltée et élevée au-dessus de myriades de niveaux, sans fin, au-delà de la pensée, et même au-delà du niveau de la 'Hokhma supérieure (sagesse), etc., comme on le sait ; et, par une seule pensée, Il entoure et remplit tous les mondes,

וכמאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות היה ויהיה וג"ע [וגן עדן] ועוה"ב [ועולם הבא] ותח"מ [ותחיית

המתים] בכלל בסקירה אחת ממש והוא מ"ש בתחלת הע"ח [העץ חיים] כשעלה ברצונו כו'

comme le dit l'expression : « Il voit et regarde jusqu'à la fin de toutes les générations » : ce qui fut, ce qui est et ce qui sera, ainsi que le Gan Eden, le Monde futur et la Résurrection des morts, tout cela inclus dans un seul regard, au sens propre. C'est ce qui est écrit au début d'Etz Chaim : « Quand cela s'éleva dans Sa volonté », etc.,

שברצון ומחשבה זו נאצלו כל העולמות הן אותם הנזכרים ומובארים בספרי האמת והן אותם שאינן גלויים וידועים מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כולן במחשבה אי' נתהוו.

car c'est dans cette volonté et cette pensée que tous les mondes furent émanés, aussi bien ceux qui sont mentionnés et expliqués dans les livres de vérité que ceux qui ne sont ni révélés ni connus ; du commencement de tous les niveaux jusqu'à la fin de tous les niveaux, tous vinrent à l'existence en une seule pensée.

ולמשל כמו בנפש האדם כשחושב מחשבה אי' זהו כלא ממש לגבי כללות המחשבה שיכול לחשוב מחשבות עד אין קץ ותכלית וכ"ש [וכל שכן] לגבי מהות ועצמות הנפש כוי' (ועי' מזה בד"ה אלה מסעי).

À titre d'analogie : dans l'âme humaine, lorsqu'on pense une seule pensée, celle-ci est véritablement comme rien en comparaison de la pensée dans son ensemble, qui peut concevoir des pensées sans fin ni limite ; à plus forte raison en comparaison de l'être et de l'essence de l'âme, etc. (Voir également à ce sujet le discours commençant par « Voici les étapes ».)

כך הוא הארת החיות הנמשכת ממנו ית' לכללות העולמות כולן דכלא ממש חשיבא קמיה ית' ואין ערוך אליו.

Il en va de même du rayonnement de force vitale qui est attiré de Lui, béni soit-Il, vers l'ensemble des mondes : cela est véritablement considéré comme rien devant Lui, béni soit-Il, et n'a aucune commune mesure avec Lui.

וע"כ לית מחשבה תפיסא ביה ולכן נק' ההמשכה בשם אור אי"ס שהאור אינו פועל שינוי בעצם המאור כנודע ולהיות כן ה"ז [הרי זה] תכלית כל האדם להיות נכספה

C'est pourquoi « aucune pensée ne peut Le saisir ». Ce qui émane de Lui est donc appelé Or Ein Sof, « la lumière de l'Infini », car la lumière ne modifie pas l'essence du luminaire, comme on le sait. Puisqu'il en est ainsi, tout le but de l'homme est que « son âme aspire

וגם כלתה נפשו ליכלל בעצמותו ית' דוקא הבלתי בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] ולדבקה בו ולא ירצה אפילו לקבל פרס בג"ע [בגן עדן]

et languit même après... » pour être incluse dans Son essence, béni soit-Il, précisément, laquelle est sans limite, et pour s'attacher à Lui ; elle ne doit pas même vouloir recevoir une récompense dans le Gan Eden,

כי הוא זיו והארה בלבד ועיי צמצומים רבים וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] כו'. והיינו מ"ש לאשתאבא בגופא דמלכא בגופא דמלכא דוקא.

car ce n'est qu'un éclat et un rayonnement, produits au moyen de nombreuses contractions (tsimt-soumim), comme l'ont dit nos Sages de mémoire bénie : « Le Monde futur fut créé avec [la lettre] youd », etc. C'est là le sens de l'expression : « être absorbé dans le corps du Roi », dans le corps du Roi précisément.

(ועמ"ש בד"ה אחריה' אלקיכם תלכו ולקמן בד"ה כי תצא ובד"ה שובה ישראל ובד"ה האזינו השמים).
(Voir ce qui est écrit dans le maamar commençant par «Après Havaya, votre D.ieu, vous marcherez», et plus loin dans le maamar commençant par «Lorsque tu sortiras», ainsi que dans les maamarim commençant par «Reviens, Israël» et «Écoutez, cieux».)

וזהו ענין התשובה שהוא השבת הנפש דהיינו לשוב למעלה ממקור מחצב נפשו דהיינו למעלה מן המחשבה כנ"ל והוא העליה שאחר הירידה. ועמ"ש ע"פ ואלה מסעיהם למוצאיהם.

Tel est le sens de la techouva: le retour de l'âme, c'est-à-dire son retour au-dessus de la source d'où elle a été taillée, autrement dit au-dessus de la pensée, comme indiqué plus haut; c'est l'élévation qui suit la descente. Voir aussi ce qui est écrit sur le verset : «Et voici leurs étapes selon leurs départs.»

ושעת הכושר לזה הוא בק"ש [בקריאת שמע] באמרו אחד ואהבת כו' וכמבואר בספרים שצריך למסור נפשו באחד ואין הכוונה על ציור ק"ה [קידוש השם] בפ"מ [בפועל ממש] בלבד

Le moment propice à cela est celui de la lecture du Chema, lorsqu'on dit «Un» et «Tu aimeras», etc.; comme l'expliquent les sefarim, on doit remettre son âme à [la prononciation du mot] «Un». Il ne s'agit pas seulement de se représenter la sanctification du Nom par un acte concret,

אלא גם ברוחניות והוא ביטול הנפש להתכלל באור ה' אחד והוא בחי' ומדרגת יחידה ועל זה אמר דוד המלך ע"ה [עליו השלום] (תהלים ל"ה) מכפירים יחידתי אודך בקהל רב

mais aussi d'un point de vue spirituel: il s'agit de l'annulation de soi (bitoul) de l'âme, afin qu'elle soit incluse dans la lumière de D.ieu, qui est Un. C'est le niveau et le degré de Yé'hida; à ce propos, le roi David, que la paix soit sur lui, dit (Psaumes 35): «[Sauve] mon unique (ye'hidati) des jeunes lions; je Te remercierai dans la grande assemblée.»

כי יש נרנח"י [נפש רוח נשמה חיה יחידה] **חיה הוא בחי' חכמה כמ"ש והחכמה תחיה ונשמה הוא בחי' בינה שהוא בחי' השגה כו'**

Car il existe les niveaux de Nefech, Roua'h, Nechama, 'Haya et Yé'hida. 'Haya est le niveau de 'Hokhma, comme il est écrit: «La sagesse donne la vie (te'hayé)»; Nechama est le niveau de Bina, c'est-à-dire de la compréhension, qui est la faculté de saisir, etc. ;

אבל יחידה הוא בחי' הרצון פשוט שלמעלה מן החכמה ויחידה הוא לשון נקבה שמקבלת מיחיד
mais Yé'hida est le niveau de la volonté simple, qui se situe au-dessus de 'Hokhma. Le nom Yé'hida est une forme féminine, désignant celle qui reçoit du Ya'hid, l'Unique,

כי היא רק תשוקתה ליחידו שלעולם בלבד ליכלל בעצמותו ית' דוקא וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו'

car son seul désir est pour l'Unique du monde, et pour Lui seul : être incluse précisément dans Son essence, béni soit-Il. Comme il est écrit: «Qui ai-je dans les cieux? Et, auprès de Toi, je ne désire rien sur terre», etc.

שמים וארץ ג"ע [גן עדן] **עליון ותחתון בכלם לא חפצתי רק אותך ית' בלבד ועמ"ש ע"פ אחת היא יונתי ובחי' זו ישנה אפי' [אפילו] בפחותי הערך**

Les cieux et la terre désignent le Gan Eden supérieur et le Gan Eden inférieur: en aucun d'eux je ne désire quoi que ce soit, seulement Toi, béni sois-Tu. Voir aussi ce qui est écrit sur le verset: «Une seule est ma colombe.» Ce niveau existe même chez les personnes de la plus basse condition,

כי כל אחד ואחד מישראל יש בו בטבעו בחי' מס"נ [מסירות נפש] **ורצון זה שלמעלה מהשכל וכמבואר בספרים שגם מי שאין לו**

Car chaque Juif, sans exception, possède par nature la qualité du sacrifice de soi (messirout nefech) et cette volonté qui dépasse l'intellect. Comme l'expliquent les ouvrages, même celui qui n'a rien

אלא נפש או נפש דנפש מ"מ גם בחי' יחידה כלולה בה (ועיין בשע"ק [בשערי קדושה] **להרח"ו** [להרבי חיים ויטאל] **חלק שלישי שער ב').**

d'autre que Nefech, ou Nefech de Nefech, possède néanmoins aussi en lui le niveau de Yé'hida (voir également Sha'arei Kedushah de Rabbi 'Haïm Vital, troisième partie, porte 2).

והנה זה לעומת זה עשה האלהים שגם בסט"א [בסטרא אחרא] יש בחי' יחידה זו שהיא בחי' רצון שלמעלה מהשכל

Or, « D.ieu a fait l'un à l'opposé de l'autre » : dans la sitra a'hra (l'autre côté) aussi se trouve ce niveau de Yé'hida, qui est celui d'une volonté dépassant l'intellect

והטעם וע"כ יכול להיות רצון חזק לאדם גם במילי דעלמא כענין רצון זה שבקדושה שלמעלה מהטעם אם ימשיך עליו עול דרך ארץ כו'.

et la raison. C'est pourquoi un homme peut éprouver une volonté intense même pour des affaires matérielles, à l'image de cette volonté dans la sainteté qui dépasse la raison, s'il s'impose le joug des préoccupations matérielles, etc.

(ע"ד הנזכר בפי' בשלח בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה וכשנעשה התקשרות לה העולם כ"כ [כל כך] בחוזק עד שהוא בלי שכל כלל כו') ומקור בחינה זו נקי' כפירים כי כחם רב ועצום ויש בהם תגבורת החיות כו'.

(Cela correspond à ce qui est mentionné dans la paracha de Béchala'h, dans le discours commençant par « Ma jument parmi les chars de Pharaon » : lorsque l'attachement au monde devient si fort qu'il est entièrement dépourvu de raison, etc.) La source de ce niveau est appelée « jeunes lions » (kéfirim), car leur force est grande et puissante et ils possèdent une force vitale débordante, etc.

ועל זה ביקש דוד המלך ע"ה [עליו השלום] מכפירים יחידתי להיות בחי' היחידה רק בקדטשה בלבד ליחידו של עולם והוא בחי' ומדרגת אהבת בכל מאדך

À ce sujet, le roi David, que la paix soit sur lui, demanda : « Sauve mon unique des jeunes lions », afin que le niveau de Yé'hida soit réservé à la sainteté seule, au Seul de l'univers. Tel est le niveau et le degré de l'amour « de toute ta force (meodékha) »,

כי בכך נפשך כולל ד' בחי' נרנ"ח [נפש רוח נשמה חיה] ובחי' בכל מאדך הוא בחי' יחידה כי מאד הוא בלי גבול כו'

car « de toute ton âme » comprend les quatre niveaux Nefech, Roua'h, Nechama et 'Haya, tandis que le niveau de « de toute ta force » est celui de Yé'hida, car meod signifie sans limite, etc.

והיינו דאמרוז"ל [דאמרו רבותינו זכרונם לברכה] בכל מאדך בכל ממונך ולכאורה הוא פלא מה ענין הממון לבחיי מאד שהוא בחיי ומדרגה היותר גבוה שבנפש בחיי יחידה.

C'est là le sens de l'enseignement de nos Sages, de mémoire bénie : « De toute ta force : de tous tes biens. » Cela semble étonnant : quel rapport l'argent a-t-il avec le niveau de meod, qui est le niveau et le degré le plus élevé de l'âme, celui de Yé'hida ?

אך הענין כמ"ש צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת (במשלי סי' י"ד ל"ד) פ"י חטאתם של ישראל הוא הגורם חסד לאומים.

Mais l'explication est celle-ci, comme il est écrit : « La Tsédaka élève une nation, et la bonté envers les nations est un péché » (Proverbes, chapitre 14, [verset] 34), ce qui signifie que c'est le péché d'Israël qui cause la bonté envers les nations.

כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא כו'. ועי"ז נמשך חסד שהוא בחיי השפעה ח"ס דלי"ת לס"א [לסטרא אחרא]

Car « il n'est pas de juste sur terre qui fasse le bien sans pécher », etc. Et par cela est attiré un 'Hessed (bonté), qui est le niveau de l'octroi, « 'has dalet », « compassion pour le dalet », vers la sitra a'hra ;

כי ע"י כל חטא וחטא נעשה פגם בנפש ובמקור שורשה לפי שמתלבשת בנפש הבהמית והיא שמורידה וממשיכה בעמקי הקליפות והיכלות החיצונים כו'.

car, par chaque péché, une atteinte est portée à l'âme et à la source de sa racine, puisque celle-ci se revêt dans l'âme animale, et c'est [l'âme animale] qui la fait descendre et l'entraîne dans les profondeurs des kelipot et des palais extérieurs, etc.

6 ואמנם הצדקה תרומם גוי זה ישראל כמ"ש ומי כעמך כו' והיינו נפש הבהמית שעל ידי הצדקה שאדם עושה נפרדת ונבדלת נפש הבהמית מן הרע הגמור ומתרוממת גם היא להיות כל מדותיה ולבושיה לה' לבדו.

Cependant, «la tsedaka élève une nation» : il s'agit d'Israël, comme il est écrit : « Et qui est comme Ton peuple », etc. ; c'est-à-dire l'âme animale. Car, par la tsedaka qu'une personne pratique, l'âme animale se sépare et se détache du mal absolu, et elle aussi s'élève, de sorte que tous ses attributs et ses vêtements soient pour D.ieu seul.

7 והוא בחי' ומדרגת בעי' [בעלי תשובה] שהפליגו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] במעלתן ואמרו במקום שבעי'ת

[שבעלי תשובה] עומדין כו' כי כל המדות שבנה"ב [שבנפש הבהמית]

Et tel est le niveau et le rang des baalei techouva, dont nos Sages, de mémoire bénie, ont exalté la grandeur en disant : « À l'endroit où se tiennent les baalei techouva », etc. Car tous les attributs (midot) de l'âme animale,

בעצם מציאותן הן תקיפין וחזקים יותר מהמדות הקדושות שבנפש האלקית וכמו בגשמיות שהבהמות וחיות המה בעלי כח וגבורה בטבעם יותר מבני אדם.

dans leur existence même, sont plus puissants et plus vigoureux que les attributs saints de l'âme divine, tout comme, dans le domaine matériel, les animaux domestiques et sauvages sont par nature dotés de plus de force et de vigueur que les êtres humains.

8 והטעם משום ששרשן ממקום גבוה מאד נעלה בחי' יד החזקה והן המלכים אשר מלכו לפני מלך מלך

לבני ישראל למעלה מעלה ממקור נפשות ישראל הקדושות כו' רק שירדו ונפלו למטה מטה.

La raison en est que leur racine se trouve en un lieu très élevé et sublime, au niveau de « la main forte » ; ce sont « les rois qui régnèrent avant qu'un roi ne règne sur les enfants d'Israël », bien, bien au-dessus de la source des âmes saintes d'Israël, etc. ; seulement, elles descendirent et tombèrent très, très bas.

9 ואמנם כד אתכפיא ואתהפכא מחשוכא לנהורא הרי נכלל בחי' תוקף זה בקדושה וזו היא מעלת בעי'ת

[בעלי תשובה] דבחילא יתיר וכמבואר במ"א.

Cependant, lorsqu'elle est soumise et transformée, de l'obscurité en lumière, cette force intense est incluse dans la sainteté ; telle est la supériorité des baalei techouva, [qui viennent] « avec une force plus grande », comme cela est expliqué ailleurs.

וזהו שביקש דוד להנצל מכפירים יחידתי כי יש בחי' יחידה שהוא תוקף והתגברות הרצון שלמעלה מהטעם גם בסט"א [בסטרא אחרא] ונק' כפירים כמ"ש הכפירים שואגים לטרף שהוא התגברות החיות גבור כארי כו' כנ"ל.

Et c'est pourquoi David demanda à être sauvé, [disant :] « mon unique, des jeunes lions » : car il existe un niveau de Yé'hida, qui est la force et l'intensité de la volonté, au-dessus de la raison, également dans la sitra a'hra (l'autre côté) ; ce niveau est appelé « jeunes lions » (kefirim), comme il est écrit : « Les jeunes lions rugissent après leur proie », ce qui désigne l'intensité de la force vitale, « fort comme un lion », etc., comme mentionné plus haut.

10 ולזה אמר דוד מכפירים יחידתי שתהיה יחידתי מקושר בקשר אמיץ וחזק להשייט [להשם יתברך] לבדו ולא תפול ח"ו [חס ושלום] בידי החיצונים הכפירים.

C'est pourquoi David dit : « mon unique parmi les jeunes lions » : que ma Yé'hida soit liée par un lien ferme et puissant à D.ieu, béni soit-Il, seul, et ne tombe pas, à D.ieu ne plaise, entre les mains des forces extérieures, les jeunes lions.

וזהו תרומם גוי שיתהפכו המדות שבנפש הבהמית לדבקה בו ית' והיינו ע"י הצדקה דוקא כי במדה שאדם מודד מודדין לו

Et c'est là [le sens de] « élève une nation » : que les attributs émotionnels (midot) de l'âme animale se transforment et s'attachent à Lui, béni soit-Il ; cela s'accomplit précisément par la tsédaka, car « selon la mesure dont une personne mesure, on la mesure »,

וכמו שהוא מרחם על העני להחיות נפשו ממתי רעב כך מלמעלה מתגלגלים רחמים המרובים ממקור הרחמים על נפשו לרוממה משפלותה וטומאתה וכמ"ש מחיה מתים כו' (ועמ"ש סד"ה ציון במשפט תפדה בענין ושביה בצדקה):

et de même qu'il a compassion du pauvre, pour faire revivre son âme parmi ceux qui meurent de faim, de même, d'En-Haut, d'abondantes miséricordes affluent de la source de la miséricorde vers son âme, afin de l'élever de son abaissement et de son impureté, comme il est dit : « Il fait revivre les morts », etc. (Voir aussi ce qui est écrit à la fin du discours commençant par « Sion sera rachetée par la justice », au sujet de « et ceux qui y reviendront par la tsédaka ».)

11 ג וזהו ענין התגלות י"ג מדות הרחמים באלול שקודם עשיית [עשרת ימי תשובה]. כי הנה בעשיית [בעשרת ימי תשובה] מתגלים רחמים רבים אחר קדימת התשובה

3. Et voici le sens du dévoilement des Treize Attributs de miséricorde au mois d'Eloul, qui précède les Dix Jours de Techouva. Car, durant les Dix Jours de Techouva, d'abondantes miséricordes se dévoilent, après que la techouva a précédé,

כי באתערותא דלתתא דוקא אזי הוא אתערותא דלעילא וכמבואר בזהר ע"פ אם ישם אליו לבו כו' רוח אייתי רוח ואמשיך רוח.

car c'est précisément par un éveil d'en bas que survient alors un éveil d'en haut, comme l'explique le Zohar à propos du verset « S'il dirige son cœur vers lui », etc. : « Un esprit suscite un esprit et attire un esprit. »

12 והנה כד אייתי רוח ממטה למעלה כאשר רצון לכו לה' בבחי' מאד בחילא יתיר אזי ימשיך

Or, lorsqu'on élève un esprit d'en bas vers le haut, lorsque la volonté de son cœur est tournée vers D.ieu au niveau de meod (« très »), « avec une force accrue », alors il attirera

ג"כ רוח דוגמתו מלמעלה למטה בחי' מאד העליון שבלי גבול והן הן י"ג מדות הרחמים שבפסוק מי אל כמוך נושא עון כו'.

également un esprit semblable, d'en haut vers le bas : le niveau du meod supérieur, qui est sans limite. Ce sont précisément les Treize Attributs de miséricorde dans le verset : « Qui est un D.ieu comme Toi, qui porte la faute », etc.

אך גם בכדי שתהיה אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] זו שנשוב אל ה' בכל נפשנו ומאדנו צריך ג"כ התעוררות מלמעלה עד אשר ממרום יערה רוח ה' על ישראל עמו לעורר לבבם שיצקו אל ה' מתוך תוכם נקודת לבבם.

Mais, pour qu'il y ait cet éveil d'en bas, par lequel nous revenons à D.ieu de toute notre âme et de toute notre force, il faut aussi un éveil d'en haut, jusqu'à ce que, des hauteurs, l'esprit de D.ieu soit répandu sur Israël, Son peuple, afin d'éveiller leurs cœurs et qu'ils crient vers D.ieu du plus profond d'eux-mêmes, du point de leur cœur.

13 וזהו ענין התגלות י"ג מדות הרחמים שבאלול שע"י הרחמים האלה קמה נפשו מנפילתה וגם נצבה

ועולה לה' ברוח נדיב' [נדיבה] בבחי' מאד ממש בחילא יתיר כו'. ולכן מבואר בדברי רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] שצריך להרבות בצדקה מר"ח [מראש חודש] אלול.

Et tel est le sens de la révélation des Treize Attributs de miséricorde au mois d'Eloul : grâce à ces miséricordes, son âme se relève de sa chute, se redresse également et s'élève vers D.ieu dans un esprit généreux, au niveau même du meod, « avec une force accrue », etc. C'est pourquoi il est expliqué dans les paroles de nos Sages, de mémoire bénie, qu'il faut augmenter la tsédaka à partir de Roch 'Hodech Eloul.

14 והיינו מטעם הנ"ל כי צדקה תרומם ותגביה כו'. ולכן תיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה קודם ק"ש [קריאת

שמע] בקשות התעוררות רחמים עלינו בשתים שלפניה והוא מה שאומרים אבינו אב הרחמן רחם עלינו

ותן בלבנו בינה

Cela tient à la raison mentionnée plus haut : la tsedaka élève et exalte, etc. C'est pourquoi les Hommes de la Grande Assemblée ont institué pour nous, avant le Chema, des requêtes afin d'éveiller la miséricorde sur nous, dans les deux bénédictions qui le précèdent. C'est ce que nous disons : «Notre Père, Père miséricordieux, aie pitié de nous et mets dans notre cœur la compréhension

להבין כו' וכן ברחמיך הרבים רחם עלינו ברחמיך הרבים דייקא וכמ"ש מזה בד"ה והנה מנורת זהב

pour comprendre», etc. De même : «Dans Tes grandes miséricordes, aie pitié de nous» — «dans Tes grandes miséricordes» précisément, comme il est expliqué à ce sujet dans le discours commençant par «Et voici un chandelier tout en or».

כי אנחנו שכבר ירדנו בעולם השפל הרחק מאד מאור פני מלך חיים אין אנו משיגים ומכירים

הרחמנות שעלינו

Car nous, qui sommes déjà descendus dans le monde inférieur, très loin de la lumière de la face du Roi de la vie, nous ne saisissons ni ne reconnaissons la pitié qui nous est due ;

אבל הוא ית' הוא היודע כו' וכולא קמיה כלא חשיבא ממש יודע גודל הרחמנות שעל הנשמות אשר

ירדו

mais Lui, béni soit-Il, est Celui qui sait, etc., et devant Lui tout est véritablement considéré comme rien. Il connaît l'immensité de la pitié qui doit être éprouvée pour les âmes descendues

מאיגרא רמה בסתר המדרגה בעוה"ז השפל ובגוף החומרי ונתרחקו מאד מאלקותו ית' וע"י רחמים

רבים יתן בלבנו בינה להבין כו' היינו להבין דבר מתוך דבר.

«d'un toit élevé» dans «le creux du rocher», dans ce monde inférieur et dans le corps matériel, et qui se sont considérablement éloignées de Sa divinité, béni soit-Il. Par de grandes miséricordes, Il mettra dans notre cœur la compréhension pour comprendre, etc., c'est-à-dire comprendre une chose à partir d'une autre.

פ"י שמתוך דבר שהוא הארת אור א"ס הממלא כל עלמין אשר לגדולתו אין חקר ממש להחיות עולמות רבים עד אין קץ ותכלית ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא כאין ואפס ממש לגבי עצמותו ית' וכמשל ביטול דיבור א' כו'.

C'est-à-dire : à partir d'une chose, qui est le rayonnement de la Lumière infinie (Or Ein Sof) qui remplit tous les mondes (memalé kol almin), « dont la grandeur est insondable », et qui donne véritablement vie à de nombreux mondes, sans fin ni limite, et qui, malgré cela, est véritablement comme rien et néant par rapport à Son essence, béni soit-Il, comme dans l'analogie de l'annulation d'une seule parole, etc.

מזה יביך איך שעצמותו ית' הוא המרומם ונשגב לבדו (ועי' בד"ה השמים כסאי) ואז לזאת תכסוף אליו נפש

À partir de cela, il comprendra que Son essence, béni soit-Il, est seule élevée et sublime (voir le discours commençant par « Les cieus sont Mon trône »). Alors, en conséquence, l'âme de tout être vivant aspirera à Lui

כל חי בבחי' מאדך בלי גבול ממש למסור נפשו ממש באחד האמיתי ובע"כ [ובעל כרחך] אתה חי כו' ואנו אין לנו לבקש כ"א קרבת אלקים ית' אלינו.

de tout être vivant, au niveau de « ta force », véritablement sans limite, jusqu'à livrer réellement son âme au Véritable Un, et « contre ton gré, tu vis », etc. Quant à nous, nous n'avons rien à demander sinon la proximité de D.ieu, béni soit-Il, auprès de nous.

15 וזהו ענין שמ"ע [שמונה עשרה] שלאחר ק"ש [קריאת שמע] שהוא ביאור ופ"י המס"נ [המסירות נפש] שבק"ש

[שבקריאת שמע] שהמבוקש הוא להיות בא"י [ברוך אתה ה'] אלקינו כו'

Et telle est la signification de la Amida qui suit le Chema : elle explique et interprète le sacrifice de soi (messirout néfesh) du Chema. Ce qui est recherché, c'est que l'on puisse dire : « Béni sois-Tu, Havaya, notre D.ieu », etc.

ברוך הוא לשון בריכה והמשכה שיתגלה אלקותו ית' למטה מטה עד שיהיה בבחי' אתה לנוכח.

Baroukh (« béni ») est un terme apparenté à berékha, un bassin, et signifie également attirer vers le bas : que Sa divinité, béni soit-Il, se révèle tout en bas, jusqu'à atteindre le niveau de Atah, « Toi », à la deuxième personne,

16 ובחיי אלקינו שלנו ממש. ואמנם המלך אין רואים אותו כשהוא ערום ולזאת צריך לעשות בחינת לבושים וכלים מכלים שונים שיתגלה בהן אלקותו ית'

et le niveau de notre Elokeinou, « notre D.ieu », qui est véritablement nôtre. Cependant, le roi n'est pas vu lorsqu'il est dévêtu ; il faut donc façonner des vêtements et des réceptacles, « des réceptacles de toutes sortes », dans lesquels Sa divinité, béni soit-Il, pourra se révéler.

והיינו מ"ש ודברת בם בדברי תורה כי התורה היא בחי' לבוש שבה מתלבש אור א"ס ב"ה וכמ"ש עוטה אור כשלמה.

C'est ce que signifie ce qui est écrit : « Et vous en parlerez » — des paroles de Torah. Car la Torah est le niveau d'un vêtement dans lequel la Lumière infinie (Or Ein Sof), béni soit-Il, se revêt, comme il est écrit : « Il s'enveloppe [Lui-même] de lumière comme d'un vêtement. »

17 והצדקה היא נקראת ג"כ בשם בחי' לבוש כמאמר לבושו צדקה. והענין הוא עד"מ מלך בשר ודם שיש לו לבושים פנימים שלבוש בהם כשיושב בהיכלו

La tsedaka, elle aussi, est appelée du nom de la qualité de vêtement, comme le dit la formule : « Son vêtement est la tsedaka. » Voici ce que cela signifie, par analogie : [c'est comme] un roi de chair et de sang, qui possède des vêtements intérieurs qu'il porte lorsqu'il siège dans son palais

פנימה ויש לו לבושים חיצונים שלובש אותן כשיוצא לחוץ כך למעלה התורה היא בחי' לבוש הפנימי שאור א"ס שורה בה כמו שהוא מתגלה למעלה באצילות.

à l'intérieur, et des vêtements extérieurs qu'il revêt lorsqu'il sort. Il en va ainsi En haut : la Torah est la qualité du vêtement intérieur, dans lequel repose la Lumière infinie (Or Ein Sof), telle qu'elle se révèle en haut, dans Atsilout.

18 והצדקה היא לבוש החיצון דהיינו כשנמשך למטה מטה בעולמות הנפרדים בבי"ע וסביב רשעים יתהלכון הם היכלות ומדורות החיצונים המבקשים טרף ויניקה כו' ואז לבושו צדקה וכמ"ש וילבש צדקה כשריון ושריון קשקשים הוא לבוש וכמ"ש במ"א.

Et la tsédaka est le vêtement extérieur : c'est-à-dire lorsque [la lumière] est attirée très, très bas, dans les mondes séparés, dans Béria, Yetsira et Assiya, et que « les méchants cheminent tout autour » — ce sont les palais et les demeures extérieurs, qui cherchent une proie et une nourriture, etc. — alors « Son vêtement est la tsédaka », comme il est écrit : « Il s'est revêtu de la tsédaka comme d'une cotte de mailles » ; et « une cotte de mailles à écailles » est un vêtement, comme cela est expliqué ailleurs.

19 וזהו ענין ב' בחיי שמש שמש הוי' ושמם צדקה שהם מאירים ע"י כדכד היינו מחיצה דקה הלבוש דתורה כ"ד ספרין דאורייתא והלבוש דצדקה

Et voici le sens des deux niveaux du « soleil » : le soleil de Havaya et le soleil de la tsedaka, qui brillent à travers le kadkod, c'est-à-dire une mince cloison : le vêtement de la Torah — les vingt-quatre livres de la Torah, suggérés par les lettres kaf-dalet (24) — et le vêtement de la tsedaka.

כי העוונות נקראים חשך וענן וכמ"ש מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך להיותן מסתירים על אור ה'

Car les péchés sont appelés obscurité et nuage, comme il est écrit : « J'ai effacé tes transgressions comme un épais nuage, et tes péchés comme un nuage », puisqu'ils voilent la lumière de D.ieu ;

ועל ידי הצדקה תאיר ותורח הארה בנפשו להיות מתבטל ומתכלל באור א"ס ממטה למעלה וזהו וזרח לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה.

et, par la tsedaka, une lumière brillera et se lèvera dans son âme, de sorte qu'il s'annulera et s'inclura dans la Lumière infinie (Or Ein Sof), de bas en haut. Et c'est là le sens de : « Pour vous qui craignez Mon Nom, brillera un soleil de tsedaka, avec la guérison dans ses ailes. »

20 והוא ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בפ"ב [בפרק ב'] דיומא גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם כי העוונות נקראים מכות ופצעים כמאמר הנביא מכף רגל ועד ראש אין בו מתום כו'.

Cela s'inscrit dans le même ordre d'idées que l'enseignement de nos Sages, de mémoire bénie, au deuxième chapitre de Yoma : « Grande est la techouva, car elle apporte la guérison au monde. » En effet, les fautes sont appelées des coups et des blessures, comme l'a dit le prophète : « De la plante du pied jusqu'à la tête, il n'y a rien de sain en lui », etc.

והיינו לפי שע"י כל חטא וחטא נעשה פגם בנפש ומשפעת כח וחיות לקליפות ועל ידי התשובה הוא מביא רפואה שתצא הנפש מטומאתה וחלאתה ותעלה לקדושה ליכלל באור ה' אחד כנ"ל.

C'est-à-dire que chaque faute, sans exception, fait une blessure dans l'âme et transmet force et vitalité aux kelipot ; par la techouva, on apporte la guérison, afin que l'âme sorte de son impureté et de sa souillure, s'élève vers la sainteté et soit incluse dans la lumière de D.ieu [qui est] Un, comme mentionné plus haut.

21 וזהו ומרפא בכנפיה כי הכנפים הם המעופפים ומעלים את העוף. וכך הוא האוי"ר [האהבה ויראה] הם בחי גדפין.

Et c'est là le sens de « la guérison dans ses ailes » : les ailes sont ce qui permet à l'oiseau de voler et de s'élever ; de même, l'amour et la crainte sont le niveau des « ailes » (gadfin).

ובהם ועל ידם הוא ההעלאה ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא נמשכים מלמעלה י"ג מדות הרחמים שהם בחי' מאד העליון שבלי גבול.

C'est par elles et au moyen d'elles que s'effectue l'élévation ; et, par un éveil d'en bas, un éveil d'en haut, les Treize Attributs de miséricorde sont attirés d'en haut : ils sont le niveau du meod suprême, qui est sans limite.

וזהו בחי' שמש הב' הנקרא שמש הוי' כו' (וזהו ענין ההפרש בין התגלות י"ג מדות שבחדש אלול. וכמ"ש לקמן ע"פ אני לדודי.

Et c'est là le niveau du second soleil, appelé le soleil de Havaya, etc. (C'est là le sens de la différence entre les dévoilements des Treize Attributs au mois d'Eloul — comme cela sera expliqué plus bas à propos du verset « Je suis à mon bien-aimé »,

שהוא עד"מ המלך כשהוא בחוץ בשדה קודם בואו להיכלו. ושם יוצאים לקבל פניו. ואז הוא לבוש עד"מ לבוש החיצון. וזהו בחי' וילבש צדקה כו' וכובע ישועה בראשו.

qui est, par analogie, comme un roi lorsqu'il se trouve dehors, dans les champs, avant d'entrer dans son palais. Là, on sort à sa rencontre ; alors, par analogie, il porte le vêtement extérieur. C'est là le niveau de « Il revêtit la tsedaka », etc., et « un casque de salut sur Sa tête ».

וזהו בחי' שמש צדקה וכדכתיב עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא. ואמנם התגלות י"ג מדות בעשיית [בעשרת ימי תשובה] ובפרט ביוהכ"פ [ביום הכפורים] זהו עד"מ הזוכה לקבל פני המלך בהיכל מלכותו ושם הוא לבוש לבושים הפנימיים

Et c'est là le niveau du soleil de tsedaka, comme il est écrit : « Les cheveux blancs sont une couronne de gloire ; elle se trouve sur la voie de la tsedaka. » Cependant, le dévoilement des Treize Attributs durant les Dix jours de techouva, et en particulier à Yom Kippour, est, par analogie, comme celui qui a le mérite de rencontrer le roi dans son palais royal ; là, il porte les vêtements intérieurs ;

וזהו בחי' שמש הוי' והוא ג"כ בחי' תורה שנק' שמש כמ"ש לשמש שם אהל בהם והוא כחתן כו' והתורה נק' חתן וכמ"ש במ"א בשיר השירים ע"פ לסוסתי ועיין בזה ר"פ בהעלותך

et c'est là le niveau du soleil de Havaya. C'est aussi le niveau de la Torah, qui est appelée « soleil », comme il est écrit : « Il a dressé une tente pour le soleil en eux », et « il est comme un fiancé », etc. La Torah est appelée « fiancé », comme il est expliqué ailleurs, dans Chir HaChirim, à propos du verset « À ma jument » ; voir aussi le Zohar, au début de la paracha Behaalotekha.

והיינו בחיי שמש הוי' כדכתיב תורת הוי' תמימה ועמ"ש ע"פ ואתחנן כו' אתה החלות כו'. וכמ"ש בזהר (תרומה) (דקע"ז א') שהתגלות זו דאתה החלות הוא בעשיית [בעשרת ימי תשובה]

C'est là le niveau du soleil de Havaya, comme il est écrit : «La Torah de Havaya est parfaite.» Voir aussi ce qui est écrit à propos du verset «Et j'ai supplié», etc., «Tu as commencé», etc. Comme il est écrit dans le Zohar, Terouma) (folio 177a) : ce dévoilement de «Tu as commencé» a lieu durant les Dix jours de techouva,

וגם לוחות אחרונות ניתנו ביוהכ"פ [ביום הכפורים] : (ועי"ל [ועוד יש לומר] באופן אחר דשמש צדקה הוא בחי' עליונה יותר כי שמש הוי' היינו בחי' שמש במגן חמה בנרתקה אבל שמש צדקה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בפ"ק [בפרק קמא] דעכומ"ז [דעבודת כוכבים ומזלות] היינו מה שלעתיד הקב"ה מוציא חמה מנרתקה.

et les secondes Tables furent également données à Yom Kippour. (On peut aussi expliquer autrement : le soleil de tsedaka est un niveau plus élevé. Car le soleil de Havaya désigne le soleil accompagné d'un bouclier, le soleil dans son fourreau ; mais le soleil de tsedaka, comme l'ont dit nos Sages, de mémoire bénie, au premier chapitre d'Avoda Zara, désigne ce qui se produira dans les temps futurs : le Saint béni soit-Il fera sortir le soleil de son fourreau.)

ועמ"ש בזה בד"ה תקעו בחודש. גם ברבות בא פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] משמע דשמש צדקה היינו מ"ש ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים וע' בפ' משפטים פל"א ובזח"א [ובזהר חלק א] מקץ

Et voir ce qui est écrit à ce sujet dans le discours qui commence par «Sonnez du chofar à la Nouvelle Lune». [Le Midrach] Rabba, Bo, section 15, laisse également entendre que le soleil de la tse-daka est ce dont il est écrit : «Et la lumière du soleil sera sept fois plus éclatante, comme la lumière des sept jours» ; voir aussi la paracha de Michpatim, section 31, et le Zohar, partie I, Mikets).

(דרי"ג ע"ב) דשמש צדקה היינו אור שגגזו הקב"ה. וכ"כ [וכן כתב] ר"פ אמור (דפ"ח א') ועיין בפ' פקודי (דף רכ"ד ע"ב).

(folio 203b) : le soleil de la tsedaka est la lumière que le Saint béni soit-Il a cachée. Il en est également ainsi au début de la paracha d'Emor (folio 88a) ; voir aussi la paracha de Pekoudei (folio 224b).

וא"כ הוא למעלה מבחי' שמש הוי'. והיינו כמ"ש במ"א בד"ה אשירה להוי' בענין ושמרו דרך הוי"ה לעשות צדקה.

Si tel est le cas, il se situe au-dessus du niveau du soleil de Havaya. C'est ce qui est expliqué ailleurs, dans le discours qui commence par «Je chanterai pour Havaya», à propos de «Ils garderont la voie de Havaya pour pratiquer la tsedaka» :

שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בצדקה עי"ז אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות דרך הוי' פי' דרך ומבוא להיות שם הוי"ה ועי"ז נאמר חנון ורחום הוי' שהקדים בחינת חנון ורחום להיות הוי' שהן הן י"ג מכילין דרחמי מקור האצילות כו' ע"ש.

Par l'éveil d'en bas suscité par la tsedaka, il y a ainsi un éveil d'en haut, afin que soit «la voie de Havaya», c'est-à-dire une voie et une entrée permettant au Nom Havaya d'être. À ce propos, il est dit : «Clément et miséricordieux est Havaya» : le niveau de «clément et miséricordieux» a été placé avant Havaya, afin qu'il y ait Havaya ; ce sont précisément les Treize Attributs de miséricorde (me'hilin derachamé), la source d'Atsilout, etc. Voir là-bas.

22 והיינו יג"מ [י"ג מדות] המתגלים ביוהכ"פ [ביום הכפורים] שהוא בחי' לפני הוי' תטהרו למעלה משם הוי"ה ועמ"ש סד"ה וכל בניך בענין בצדקה תכונני.

C'est-à-dire les Treize Attributs qui se révèlent à Yom Kippour, lequel est le niveau de «Devant Havaya, vous serez purifiés», au-dessus du Nom Havaya. Voyez aussi ce qui est écrit à la fin du discours commençant par «Et tous tes enfants», au sujet de «Par la tsédaka, tu seras établie».

וכמ"ש במ"ע בענין זורע צדקות מצמיח ישועות התגלות שע"ה נהורין. ועמ"ש בד"ה והיה מדי חדש בענין שמש בשבת צדקה לעניים.

Et comme il est écrit dans M.A., au sujet de «Il sème les tsédakot, fait germer les délivrances» : la révélation des lumières chin-ayin-hé (375). Voyez aussi ce qui est écrit dans le discours commençant par «Et il arrivera, de nouvelle lune en nouvelle lune», au sujet de «Le soleil de Chabbat est une tsédaka pour les pauvres».

ולפי' [ולפי זה] שמש הוי' היינו מ"ש הוי' אל רחום וחנון. ועמ"ש בזה סד"ה ואתחנן אל ה'

Selon cela, le soleil de Havaya désigne ce qui est écrit : «Havaya, D.ieu, miséricordieux et gracieux.» Voyez aussi ce qui est écrit à ce sujet à la fin du discours commençant par «Et j'ai imploré Havaya».

וזהו ענין ושמתי כדכד שמשותיך דהיינו ב' בחי' שמש הא' מלמעלה למטה המאיר בחדש אלול.

Tel est le sens de «Je ferai tes fenêtres de kadkod» : il y a deux niveaux de «soleil». Le premier, de haut en bas, illumine au mois d'Eloul;

והב' מלמטה למעלה שהוא בחי' העליות שבר"ה [שבראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] והוא ענין שמש הוי' שמש צדקה וכנ"ל

et le second, de bas en haut, est le niveau des élévations de Roch Hachana et de Yom Kippour. C'est là le soleil de Havaya et le soleil de tsédaka, comme indiqué plus haut.

(ו"ש [וזהו שכתוב] בירושלמי דאמר רב כד תחמי שמשא בריש דקלא הב לי גולתא דניצלי נעילת שערים. כי בנעילה הוא עליית ז"א הנק' שמשא בדיקנא דא"א וזהו בריש דיקלא ע"ד צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון כו')

(C'est ce que rapporte le Talmud de Jérusalem: Rav disait: «Quand tu verras le soleil au sommet des palmiers, donne-moi mon manteau, afin que je prie Néïla.» Car, à Néïla, Zeir Anpin, appelé «le soleil», s'élève dans la barbe d'Arieh Anpin; c'est là le sens de «au sommet du palmier», comme dans: «Le juste fleurira comme un palmier, comme un cèdre du Liban», etc.)

[בזהר ויקרא דט"ז ע"א] צדיק הוא בעל צדקה בחינת שמש צדקה. וכתוב אעלה בתמר ועי' בזהר ח"ג [חלק ג'] [דרפ"ג א'] והוא מעין בחי' ואור החמה יהיה שבעתים כאור כו'.

(Dans le Zohar, Vayikra, folio 16a.) Un tsadik est un homme qui pratique la tsédaka, le niveau du soleil de tsédaka. Il est écrit: «Je monterai sur le palmier»; voyez le Zohar, partie III (folio 283a). Cela s'apparente au niveau de «Et la lumière du soleil sera sept fois plus intense, comme la lumière», etc.

ועלייה זו הוא מלמטה למעלה עליית הכלים לגבי אורות עליונים שזהו ענין שבת ויוהכ"פ [ויום הכפורים] כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בסופו

Cette élévation va de bas en haut: les réceptacles s'élèvent vers les lumières supérieures. C'est là le caractère de Chabbat et de Yom Kippour, comme il est écrit à la fin d'Iggeres HaKodesh.

והנה ב' בחי' שמש אע"פ [אף על פי] שעכשיו יש ג"כ הארות אלו כנ"ל מ"מ הן רק בפנימית העולמות

Or, concernant les deux niveaux du «soleil»: bien que ces illuminations soient également présentes à présent, comme mentionné plus haut, elles ne se trouvent néanmoins que dans la dimension intérieure (pnimiyout) des mondes;

אבל לעתיד עין בעין יראו. וגם שלעתיד יהיו ב' בחי' שמש הנ"ל במדרגות גבוהות אין קץ:

mais, dans le Temps à venir, «ils verront œil à œil». De plus, dans le Temps à venir, les deux niveaux de «soleil» mentionnés plus haut se trouveront à des niveaux infiniment élevés.

23 ד וזהו ענין חד אמר שהם וחד אמר ישפה ושניהם דברי אלקים חיים. דהנה כתיב ופתחת עליהם שמות

בני ישראל וכתיב ונשא אהרן את שמות בני ישראל כו'

4. Et tel est le sens de «L'un a dit: choham, et l'autre a dit: yachpé», et tous deux sont les paroles du D.ieu vivant. Car il est écrit: «Tu y graveras les noms des enfants d'Israël», et il est écrit: «Aharon portera les noms des enfants d'Israël», etc.,

לזכרון לפני ה' שהשנים עשר אבני החשן היה כתוב עליהן שמות השבטים כסדר תולדותם אודם לראובן כו'

«en souvenir devant Havaya»: car les noms des tribus étaient inscrits sur les douze pierres du pectoral, dans l'ordre de leur naissance: odem (rubis) pour Réouven, etc. ;

ואהרן שושבינא דמטרוניתא היה מעלה אותם לפני ה' למעלה מעלה מבחי' שם הוי' וכמ"ש במ"א.

et Aharon, «le garçon d'honneur de la Reine (Matronita)», les élevait devant D.ieu, très haut, bien au-dessus du niveau du Nom Havaya, comme il est expliqué ailleurs.

24 והנה מה שנחקקו שמות השבטים על אבנים טובות דייקא הוא עד"מ כמו בגשמיות כי טעם סגולת

מלכים וכלי

Or, le fait que les noms des tribus aient été gravés précisément sur des pierres précieuses s'explique, par analogie, à partir des réalités matérielles : la raison pour laquelle les trésors des rois et les objets de valeur

יקר באבנים טובות דוקא ומה שדמיהן מרובים עד שלא יעריכום כסף וזהב הוא רק מפני שהוא דבר פלא שהאבן הדומם יהיה זך ובהיר להאיר כאש.

sont précisément des pierres précieuses, et que leur prix soit si élevé que l'argent et l'or ne puissent leur être comparés, tient uniquement à ceci : c'est une chose merveilleuse qu'une pierre inanimée soit pure et brillante, et qu'elle rayonne comme le feu.

25 וכך הנה התהפכות נפש הבהמית שבישראל מחשוכא לנהורא ועליותן למעלה ליכלל באור ה' לאשתאבא בגופא דמלכא כו'.

De même, la transformation de l'âme animale en Israël, qui passe de l'obscurité à la lumière, ainsi que son élévation vers les hauteurs pour être incluse dans la lumière de D.ieu, « afin d'être absorbée dans le corps du Roi », etc.

וע"ז היה ענין החשן שהיה אהרן מעלה אותו לפני ה' הנה זהו דבר הפלא ופלא ונמשל כאבן טוב נדמו C'est à ce propos qu'intervenait le pectoral, qu'Aharon élevait devant D.ieu : voilà une chose extraordinairement merveilleuse, et elle est comparée à une pierre précieuse ; ils lui sont comparés.

וגם שהאבנים טובות גדילים ונמשכים מן הכוכבים וכתוב בישראל והנכם כיום ככובי השמים בפ' דברים וע"ש במדרש רבה.

De plus, les pierres précieuses croissent et proviennent des étoiles, et il est écrit au sujet d'Israël : « Et voici, vous êtes aujourd'hui comme les étoiles des cieux », dans la paracha de Devarim ; voyez aussi le Midrash Rabbah à cet endroit.

26 והנה לפי סדר תולדות השבטים וסדר אבני החשן יוסף ובנימין שנולדו באחרונה חקוקים על ב' אבנים האחרונות שבטור הרביעי

Or, selon l'ordre des naissances des tribus et celui des pierres du pectoral, Yossef et Binyamin, qui naquirent en dernier, sont gravés sur les deux dernières pierres de la quatrième rangée,

שהם וישפה. וכמ"ש בהרמב"ם [בהרבי משה בן מימון] פ"ט מהל' [מהלכות / מהלכה] כלי המקדש וברכות ס"פ תצוה ופ' במדבר פרשה כ'.

qui sont le choham et le yachfé, comme il est écrit dans le Rambam, chapitre 9 des Lois des ustensiles du Sanctuaire, ainsi que dans [le Midrach] Rabba, à la fin de Tetsavé et dans Bamidbar, section 2.

27 והנה יוסף הצדיק הוא בחי' המשכה והשפעה מלמעלה למטה כי יוסף הוא מלשון תוספת אור הבא מלמעלה וכמ"ש ויוסף הוא המשביר כו' ויכלכל יוסף את אביו כו'. ועמ"ש ע"פ ויגש אליו יהודה.

Or, Yosef le juste représente le niveau de l'influx et de la transmission de haut en bas, car le nom Yosef vient du terme tosefet (« addition »), une lumière qui vient d'en haut, comme il est écrit : « Yosef était celui qui approvisionnait », etc., et « Yosef entretint son père », etc. Voir aussi ce qui est écrit sur le verset : « Yehouda s'approcha de lui. »

28 והיינו שכל ההמשכות וגילוי אלקות בנבראים הוא ע"י נשמת יוסף ובנימין הצדיק הוא העלאה מלמטה למעלה

Autrement dit, tout le déversement et toute la révélation de la divinité dans les êtres créés s'opèrent par l'âme de Yossef. Et Binyamin le tsadik représente l'élévation d'en bas vers le haut ;

והיינו שהתעלות כל הנבראים ליכלל תחת כנפי השכינה הוא ע"י נשמת בנימין בן ימין בנו של אברהם איש החסד ימין מקרבת וכמ"ש והוכן בחסד כסאו.

autrement dit, l'élévation de tous les êtres créés, afin qu'ils soient inclus sous les ailes de la Chekhina, s'opère par l'âme de Binyamin, ben yamin (« fils de la droite »), fils d'Avraham, l'homme de bonté, [car] « la droite rapproche », comme il est écrit : « Son trône sera affermi par la bonté. »

וע"כ שניהם קרויין צדיקים כי צדיק הוא בחיי התקשרות משפיע ומקבל אלא שיוסף הוא צדיק עליון שמקשר המשפיע למקבל וממשיך השפע מלמעלה למטה.

C'est pourquoi tous deux sont appelés tsadikim, car un tsadik représente le niveau du lien entre celui qui donne et celui qui reçoit ; cependant, Yossef est le tsadik supérieur, qui relie celui qui donne à celui qui reçoit et attire le flux d'en haut vers le bas,

ובנימין הוא צדיק תחתון שמקשר המקבל להמשפיע ומעלהו ממטה למעלה ועליהם נאמר צדיקים לעולם יירשו ארץ תרין צדיקים כו'

et Binyamin est le tsadik inférieur, qui relie celui qui reçoit à celui qui donne et l'élève d'en bas vers le haut. À leur sujet, il est dit : « Les justes hériteront de la terre pour toujours » : deux tsadikim, etc.

(ועמ"ש מענין יוסף ובנימין בביאור ע"פ כי תשמע בקול בענין עיני ה' אל צדיקים ועמ"ש ע"פ בפי' תרומה בביאור ע"פ מי יתנך כאח לי)

(Et voyez ce qui est écrit au sujet de Yossef et de Binyamin dans l'explication du verset « Si tu écoutes la voix », à propos de « Les yeux de Havaya sont tournés vers les justes » ; voyez également ce qui est écrit dans la paracha Terouma, dans l'explication du verset « Ah ! que tu sois pour moi comme un frère ».)

והיינו דקמפלגי תרין מלאכים ברקיעא חד אמר שהם כו' פי' שהחלוקת הוא באופן וסדר הגילוי אלקות שיהי' [שיהיה] על"ל [לע"ל] כב"א [במהרה בימינו אמין] דכתיב עין בעין יראו.

Et c'est là le différend des deux anges dans le firmament : l'un dit « choham », etc. Cela signifie que leur désaccord porte sur la manière et l'ordre de la révélation de la divinité qui aura lieu dans le Monde futur, bientôt et de nos jours, amen, comme il est écrit : « Ils verront œil à œil. »

כי הנה יש ב' מיני התגלות אם שיתעלו העולמות או שיהי' [שיהיה] המשכות אלקות בגילוי רב בהם מלמעלה למטה.

Car il existe deux sortes de révélation : soit les mondes s'élèvent, soit la divinité y est attirée d'en haut vers le bas et s'y révèle grandement.

ועד"מ שני בני אדם אחד עומד בהר גבוה והב' בבקעה מקום מדרון ושפל שיש ב' אופנים בקירובם או שיעלה התחתון או שירד העליון.

À titre d'analogie : deux hommes, l'un debout sur une haute montagne et l'autre dans une vallée, lieu en pente et bas ; il existe deux manières pour eux de se rapprocher : soit celui qui est en bas monte, soit celui qui est en haut descend.

29 והנה מיכאל שמדתו בחי' חסד בחר שוהם שהוא מדרגתו של יוסף הצדיק דהיינו שיהי' [שיהיה] גילוי אלקות מלמעלה למטה והגם שלא ישתנו העולמות ממדרגתם כ"כ [כל כך] לפי ערך הגילוי האור אעפ"כ [אף על פי כן] יהיה בהם הגילוי הגדול והעצום

Or, Mikhaël, dont l'attribut est le niveau de 'Hessed (bonté), choisit le shoham, qui est le niveau de Yossef le tsadik : il y aura une révélation de la divinité d'en haut vers le bas ; et bien que les mondes ne changent pas beaucoup de leur niveau, à proportion de la révélation de la lumière, néanmoins, la révélation grande et puissante sera en eux.

והיינו דכתיב לעתיד לבוא ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו' וגבריאל שמדתו בחי' גבורה בחר ישפה בחינת בנימין הצדיק

Et c'est ce qui est écrit au sujet des temps futurs : « La gloire de Havaya sera révélée, et toute chair verra », etc. Et Gavriel, dont l'attribut est le niveau de Guevoura (retenue), choisit le yachpé, le niveau de Binyamin le tsadik :

דהיינו שיתעלו העולמות ויזדככו זיכוכ ועילוי רב עד שיהיו בחי' כלי הראוי לקבל הגילוי העצום ההוא וכמשל הנכנס לבית המלך להיכל מלכותו פנימה.

c'est-à-dire que les mondes s'élèveront et seront raffinés d'un grand raffinement et d'une grande élévation, jusqu'à devenir le niveau d'un réceptacle apte à recevoir cette révélation puissante, comme dans la parabole de celui qui entre dans la maison du roi, jusque dans son palais royal intérieur.

30 והוא כעין שהיה משה בהר שנאמר ומשה עלה כו' שאז לחם לא אכל כו' ואפי' [ואפילו] מן שנקי לחם אכירים שמלאכי השרת ניזונים בו לא אכל כו' משא"כ כשהיה למטה אכל.

Cela ressemble à ce qui se passa pour Moché sur la montagne, comme il est dit: «Et Moché monta», etc., lorsqu'«il ne mangea pas de pain», etc.; même la manne, appelée «pain des puissants», dont se nourrissent les anges de service, il n'en mangea pas, etc.; tandis que, lorsqu'il était en bas, il mangeait.

והגם שמעלתו ואכילתו גבוה מאד שהרי גם כשהיה למטה ואכל הי' [היה] הגוף טהור ומזוכך כך כך עד שתמיד היה מוכן לנבואה עצומה וגילוי אור ה' מבחי' אצילות בלי שום הכנה כו'.

Et bien que son niveau et sa manière de manger fussent très élevés, car même lorsqu'il était en bas et mangeait, son corps était d'une pureté et d'un raffinement tels qu'il était toujours prêt à recevoir une prophétie sublime et la révélation de la lumière de D.ieu du niveau d'Atsilout, sans aucune préparation, etc.,

31 ועכ"ז [ועם כל זה] כשעלה בהר לא אכל כו'. ועד"ז ענין אליהו שעלה בסערה השמימה. וכך הוא ענין עליות העולמות שיתעלו ויזדככו הכלים והגוף וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] דעשי"י [דעשייה] נכלל ביצי' [ביצירה] ויצירה בבריאה כו'. ועד"ז יש עליות אין קץ כו'.

Néanmoins, lorsqu'il monta sur la montagne, il ne mangea pas, etc. Dans le même ordre d'idées, il est question d'Éliyahou, qui monta au ciel dans une tempête. Il en va de même des ascensions des mondes : les réceptacles et le corps s'élèveront et se raffineront, comme il est écrit dans Etz Chaim, que le monde d'Assiya sera inclus dans celui de Yetsira, et Yetsira dans celui de Béria, etc. Dans le même ordre d'idées, il y a des ascensions sans fin, etc.

32 וזהו בחי' ישפה יש פה ואמר הקב"ה להוי כדין וכדין שיתקיימו בק הבחינות ושיהיו שני המדרגות מלמעלה למטה ומלמטה למעלה וכמ"ש במ"א ע"פ והתהלכתי בתוכם כוי ב' בחי' הילוך כוי.

Et c'est là le niveau de Yachpé : yesh pé, « il y a une bouche ». Le Saint béni soit-Il dit : « Qu'il en soit ainsi et ainsi » : que les deux niveaux se maintiennent, et que les deux degrés soient présents, de haut en bas et de bas en haut, comme il est expliqué ailleurs à propos du verset « Je marcherai au milieu de vous », etc. : deux sortes de marche, etc.

וזהו ענין כ"ד כ"ד ב"פ [ב' פעמים] כד אותיות דבשכמל"ו [דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] דק"ש [דקריאת שמע] של שחרית וערבית כי שחרית הוא בחי' המשכה מלמעלה למטה במדת מלכותו ית'

Et c'est là le sens de kaf-dalet, kaf-dalet : deux fois les vingt-quatre lettres de « Béni soit le Nom de la gloire de Son royaume à jamais » dans le Chema du matin et du soir. Car le matin est le niveau d'un influx de haut en bas, dans l'attribut de Sa souveraineté, qu'Il soit béni,

כי הוא מבחינת חסד כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אברהם תיקן תפלת שחרית שנאמר וישכם אברהם בבקר כוי וערבית הוא בחי' עליות המלי' ממטה למעלה ושניהם כאחד טובים כוי.

car il relève du niveau du 'Hessed (bonté), comme l'ont dit nos Sages, de mémoire bénie : « Avraham institua la prière du matin, comme il est dit : "Avraham se leva de bon matin" », etc. ; et le soir est le niveau des élévations de Mal'hout (souveraineté), de bas en haut ; et « les deux sont également bons », etc.

(ועיין מ"ש סד"ה וידעת היום להיות שהיום הוא עם הלילה כוי ברישא חשוכא והדר נהורא כוי ע"ש ובד"ה רני ושמחי בענין רננא ברמשא ושמחה בצפרא וע' זח"א [זהר חלק א])

(Voyez aussi ce qui est écrit à la fin du discours commençant par « Sache aujourd'hui », selon lequel le jour va avec la nuit, etc. : « d'abord l'obscurité, puis la lumière », etc. ; voyez là-bas. Et dans le discours commençant par « Chante et réjouis-toi », au sujet du « chant joyeux le soir et de la joie le matin » ; voyez aussi le Zohar, Part I.)

(חיי שרה קל"ג א') בענין תפלת ערבית ועמ"ש סד"ה והיה מספר בני ישראל בענין כי גדול יום:

(Chaye Sarah, 133a), au sujet de la prière du soir ; et voyez ce qui est écrit à la fin du discours commençant par « Et le nombre des enfants d'Israël sera », au sujet de « Car grand est le jour ».

33 ה ושעריך לאבני אקדה אלו נויין שערי בינה כו'. פי' כמו השער שמשמש כניסה ויציאה כך יש נויין

שערי בינה שבהם נכנסת ההמשכה הנמשכת ונשפעת בהן מהחכמה

5. «Et tes portes seront des pierres d'ekdach»: ce sont les cinquante portes de Bina (compréhension), etc. Cela signifie que, de même qu'une porte sert à entrer et à sortir, il y a cinquante portes de Bina, par lesquelles pénètre le flux qui se déploie et se répand en elles depuis 'Hokhma (sagesse),

דהיינו מבחי' האין שלמעלה מהשגה בההשגה כו' וגם מהם יוצאת ההשפעה המושפעת מן הבינה שהוא

בחי' השגה והתבוננות בהמדות שיהיו המדות מתפעלים מהשגת השכל

c'est-à-dire depuis le niveau du ayin («néant»), qui est au-dessus de la compréhension, vers la compréhension, etc.; et, par elles aussi, sort le flux dispensé par Bina, qui est le niveau de la compréhension et de la contemplation, vers les attributs émotionnels (midot), afin que ceux-ci soient éveillés par la compréhension intellectuelle,

וכמ"ש בזהר ע"פ נודע בשערים בעלה כל חד לפום שיעורא דיליה לפום מאי דמשער בלבי כו'. ועמ"ש

מענין נש"ב [נ' שערי בינה] בד"ה עיני כל ובד"ה וספרתם לכם.

comme il est écrit dans le Zohar, à propos du verset «Son époux est connu aux portes»: chacun selon sa mesure, selon ce qu'il estime dans son cœur, etc. Voyez aussi ce qui est écrit au sujet des cinquante portes de Bina dans le discours commençant par «Les yeux de tous» et dans celui commençant par «Vous compterez pour vous-mêmes».

34 והנה כעת בגלות מחמת כי הלב מטומטמת אין המוח שליט עליה כ"כ [כל כך] שתתפעל מחמת השגת

השכל

À présent, en exil, parce que le cœur est obstrué (metoumtam), l'intellect ne le gouverne pas suffisamment pour qu'il soit ému par la compréhension intellectuelle ;

כי עבירה מטומטמת לבו של אדם כו' ונקרא לב האבן ולעתיד כשיתגלה אלקותו ית' ויטהר לבבנו

car « une faute obstrue le cœur de l'homme », etc., et il est appelé « cœur de pierre ». Mais, dans le Temps à venir, lorsque Sa divinité, béni soit-Il, sera révélée et que nos cœurs seront purifiés,

אזי נאמר ושעריך לאבני אקדה הוא מלשון כי אש קדחה בפ' האזינו כקדוח אש המסיס כו'

alors il sera dit : « Et tes portes seront des pierres d'ekdah. » Ekdah vient du terme employé dans « Car un feu s'est allumé (kadha) », dans la paracha Haazinou, [et] « comme le feu embrase (kekdoah) les broussailles », etc.

(בישעיה רסי' [ריש סימן] ס"ד) והיינו על ידי השערים דבינה הנמשכות במדות גם לב האבן תתלהב ותתלהט

(dans Isaïe, au début du chapitre 64). C'est-à-dire que, par les portes de Bina qui se prolongent dans les attributs émotionnels (midot), même le cœur de pierre sera embrasé et enflammé ;

כי אפי' [אפילו] אם אבן הוא נימוח ע"י התבוננות לפי שאז לא יהיה שום מונע ומסתיר כלל. וזהו בחי' אהבה בתגבורת עצומה עד אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה.

car « même s'il est de pierre, il fond » par la contemplation, puisqu'alors rien ne fera obstacle ni ne voilera quoi que ce soit. Tel est le niveau d'un amour d'une intensité puissante, jusqu'à ce que « les grandes eaux ne puissent éteindre l'amour ».

ולכן נמשלה לאבני אקדה שהארטן חזקה מהארט האש שהרי מים מכבים אש אבל הארת אבן טוב מים רבים לא יוכלו לכבותה כו'.

C'est pourquoi il est comparé aux pierres d'ekdah, dont l'éclat est plus puissant que celui du feu : l'eau éteint le feu, mais l'éclat d'une pierre précieuse, « les grandes eaux ne peuvent l'éteindre », etc.

35 והנה אקדה הוא מלשון עתיד כי בחי' זו תהיה לע"ל [לעתיד לבוא] דוקא אבל כעת בגלות הוא לב האבן כפשוטו.

Or, ekdach est au futur, car ce niveau ne se manifestera précisément que dans le Temps à venir ; mais à présent, en exil, c'est un cœur de pierre au sens littéral.

וזהו העבודה לייגע ע"א לפתוח לבו על ידי התעוררות רחמים על ניצוץ אלקות שבנפשו כו' ועמ"ש בפ' חקת ע"פ באר חפרוה שרים כו'.

Et tel est le service : faire effort pour ouvrir son cœur en éveillant de la compassion pour l'étincelle de divinité qui se trouve dans son âme, etc. Voir aussi ce qui est écrit dans la Parachat Chukas, au sujet du verset : « Le puits que les princes ont creusé », etc.

36 וכל גבולך לאבני חפץ הם ל"ב נתיבות החכמה כי הנה הטעם שהמשכות הנמשכים מבינה נקראו שערים ושמחמה נקראו נתיבות הוא להיות

« Et toutes tes frontières seront de pierres précieuses » (avnei chefet) : ce sont les trente-deux sentiers de 'Hokhma (sagesse). La raison pour laquelle ce qui émane de Bina est appelé « portes », tandis que ce qui émane de 'Hokhma est appelé « sentiers », est

כי השערים משמשים כניסה ויציאה לרבים ואינם הולכים למרחוק וכך מבחי' בינה נמשכה ההשפעה במדות בגילוי רב ובינה עד הוד בלבד אתפשטת אבל הנתיב מצער הוא והולך למרחוק לשדות ומדבריות.

que les portes servent à l'entrée et à la sortie d'un grand nombre de personnes et ne mènent pas loin ; de même, depuis le niveau de Bina, le flux se déverse dans les attributs émotionnels avec une grande révélation, et « Bina ne s'étend que jusqu'à Hod ». Mais un sentier est étroit et mène loin, vers les champs et les régions désertiques.

37 וכך ההמשכה מחכמה נמשכת בבחי' העלם והסתר וגם למרחוק והוא התורה שהיא גדולת חכמתו ית' ונתלבשה בדברים גשמיים פאה וביכורים תרומות ומעשרות וקרבנות כו'.

De même, l'émanation issue de 'Hokhma (sagesse) se poursuit sous une forme voilée et cachée, et jusque dans le lointain. C'est la Torah, qui est la grandeur de la sagesse de D.ieu, béni soit-Il, et qui s'habille dans des réalités matérielles : la pe'a, les prémices, la terouma, les dîmes, les sacrifices, etc.

וזהו גי' פ' גבולך כי כל התורה היא גי'כ בשיעורים וגבולים כך כשר וכך פסול כמוכ סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה פסולה. וכן ביטול בס' וערלה במאתים וכיוצא.

C'est aussi le sens de « tes frontières » (gevoulaïkh) : toute la Torah comporte également des mesures et des limites, de sorte que telle chose est valide et telle autre invalide. Par exemple, une soucca qui dépasse vingt coudées de hauteur est invalide ; de même, l'annulation d'un élément interdit dans soixante, et l'orla dans deux cents, et ainsi de suite.

38 והנה לעתיד כתיב וכל גבולך יהיה לאבני חפץ שע"י הנתיבות דחכמה הנמשכים במדות גם לב האבן תהיה חפיצה ושוקקה לדבקה בו ית'

Or, au sujet du Temps à venir, il est écrit : « Toutes tes frontières seront des pierres précieuses du désir » (avnei chefet) : grâce aux sentiers de 'Hokhma qui se déploient dans les attributs émotionnels, même le cœur de pierre désirera et aspirera à s'attacher à Lui, béni soit-Il.

והיא האהבה פנימיות שלמעלה במדרגה מאהבה ברשפי אש הנק' אבני אקדה הנולדים משערים דבינה שהוא אהבה חיצונית בהגלות נגלות לעין כל

Et c'est là l'amour intérieur, qui est d'un niveau supérieur à l'amour « aux flammes de feu », appelé « pierres d'ekdach », né des portes de Bina ; celui-ci est un amour extérieur, « manifesté ouvertement » aux yeux de tous ;

אבל החפיצה היא אהבה פנ' ימית ואם שהיא מסותרת ואינה נגלית לעין הרואה (ועמ"ש בד"ה וידעת היום בענין וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו)

mais le désir (hafitsa) est un amour intérieur ; bien qu'il soit caché et ne se révèle pas aux yeux de celui qui regarde (voir ce qui est écrit dans le discours commençant par « Sache aujourd'hui », au sujet de « Tous les cœurs Te craindront, et toutes les entrailles et les reins chanteront »),

אבל היא מתוך תוך קרבו ועמוקה כ"כ [כל כך] עמוק עמוק עד אשר יכולה נפשו להסתלק מחמתה לגמרי כאשר לא תשיג די מבוקשה.

il vient pourtant du plus profond de son être et est si profond — « profond, profond » — que son âme pourrait en expirer entièrement si elle n'obtenait pas suffisamment ce qu'elle recherche.

וכעין המעשה באדם א' שהעלה בלבו טינא כו' כי זהו פי' חפץ הוא החשק מופלג בפנימיות עד אשר נדבקה נפשו ממש באותו דבר שחושק כמו שנאמר גבי שכם כי חפץ בבת יעקב כו'.

Cela ressemble à l'histoire d'un homme dont le cœur tomba malade [de désir], etc. Car tel est le sens de chefetz : un désir d'une intensité extrême, si intérieur que l'âme s'attache véritablement à la chose désirée, comme il est dit au sujet de Chekhem : « car il désirait (hafets) la fille de Yaakov », etc.

39 ובח"י אהבה בחפיצה וחשיקה זו נמשכת מבחי' נתיבות החכמה דוקא שהוא בחי' העלם ונולדה ממנו האהבה בתעלומות לבו

Et ce niveau d'amour, fait de désir et de nostalgie, découle précisément du niveau des sentiers de 'Hokhma (sagesse), qui relève de l'occultation ; c'est de lui que naît l'amour dans les replis cachés de son cœur ;

אבל מבחי' בינה שהוא ההשגה בגילוי נולדה האהבה ברשפי אש מתגבורת יסוד האש האלקי שבנפש ונק' אבני אקדה כנ"ל. (עמ"ש"ל [עיי' מה שכתוב לעיל] מענין זה על פרשה ראה אנכי נותן כו').

tandis que du niveau de Bina (compréhension), qui est une compréhension dévoilée, naît l'amour « en flammes ardentes », sous l'effet de l'intensité de l'élément du feu divin dans l'âme ; cet amour est appelé « pierres d'éqda », comme mentionné plus haut. (Voyez ce qui a été écrit plus haut à ce sujet, à propos de la paracha « Vois, je place devant vous », etc.)

והנה סיפיה דקרא וכל בניך למודי הי ורב שלום בניך. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] אין רבים פחות משלשה.

Or, la fin du verset dit : « Et tous tes enfants seront instruits par Havaya, et grande (rav) sera la paix de tes enfants. » Et nos Sages, de mémoire bénie, ont dit : « “Nombreux” (rabim) signifie au moins trois. »

והענין כי יש ג' בחיי בשלום שהוא התקשרות המשפיע עם המקבל והם ג"פ [ג' פעמים] שלום עליכם שאומרים בשעת קידוש לבנה.

L'explication est qu'il existe trois niveaux de paix, laquelle est le lien entre celui qui donne et celui qui reçoit ; ils correspondent aux trois fois où l'on dit « La paix soit sur vous » lors de la sanctification de la lune.

הא' הוא בחיי יוסף צדיק עליון שהוא המשים שלום ע"י שמקשר המשפיע אל המקבל מלמעלה למטה.

Le premier est le niveau de Yossef, le tsadik supérieur, qui établit la paix en reliant celui qui donne à celui qui reçoit, du haut vers le bas.

40 והב' הוא בחיי בנימין הצדיק תחתון שגם הוא משים שלום ע"י שמקשר המקבל להמשפיע ומעלה למטה למעלה וקישור וחיבור של שניהם הוא בחינה שלישית בשלום.

Le second est le niveau de Binyamin, le tsadik inférieur, qui lui aussi fait la paix en liant celui qui reçoit à celui qui donne et en l'élevant d'en bas vers le haut. Le lien et l'union entre les deux constituent un troisième niveau de paix.

והוא מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה וקישור וחיבור פמליא של מעלה בשל מטה הוא ע"י בחיי שלישית (ויש לומר שהוא ע"ד הנזכר בענין לעשות הישר כו' סדי"ה כי תשמע).

C'est là le sens de l'enseignement de nos Sages, de mémoire bénie : « La paix dans la suite céleste et la paix dans la suite terrestre » ; l'union de la suite céleste avec la suite terrestre s'opère par le troisième niveau (et l'on peut dire que cela rejoint ce qui est évoqué à propos de « faire ce qui est droit », etc., à la fin du discours commençant par « Si vous écoutez »).

וזהו שכתוב ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו ואח"כ כתיב ויבך עליהם כו'.

C'est le sens de ce qui est écrit : « Il se jeta au cou de Binyamin, son frère, et pleura, et Binyamin pleura sur son cou » ; puis il est écrit : « Il pleura sur eux », etc.

וענין הבכיה הוא כי א"א להיות קישור וחיבור מדרגה התחתונה בעליונה הימנה בין ע"י עליית התחתון ובין ע"י ירידת העליון אם לא ע"י התעוררות רח"ר [רחמים רבים] והיינו ע"י הבכיה כנ"ל וכמ"ש לע"ל [לעתיד לבוא] בבכיה יבואו כו'.

Le sens de ces pleurs est qu'il est impossible à un niveau inférieur de s'unir et de se lier au niveau qui lui est supérieur, que ce soit par l'élévation du niveau inférieur ou par la descente du niveau supérieur, sans un éveil d'une grande miséricorde ; autrement dit, sans les pleurs, comme indiqué plus haut. C'est ce qui est écrit à propos du temps futur : « Ils viendront en pleurant », etc.

(ועמ"ש מזה בפי' וישלח סד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה וע"פ וקבל היהודים) והנה תחלה כתיב וכל בניך למודי ה'

(Voir aussi ce qui est écrit à ce sujet dans la paracha Vayichla'h, à la fin du discours commençant par « Il prit de ce qui lui était venu en main un présent », ainsi qu'à propos du verset « Et les Juifs acceptèrent ».) Or, il est d'abord écrit : « Tous tes enfants seront enseignés par Havaya »,

כי אימתי יהיה רב שלום כשהם למודי הוי' כמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך כו' אני המשנה המדברת כו' כמ"ש במ"א וד"ל [ודי למבין]:

car quand y aura-t-il une « grande paix » ? Lorsqu'ils seront « enseignés par Havaya », comme il est écrit : « Et Mes paroles que J'ai placées dans ta bouche », etc. ; « Je suis la Michna qui parle », etc., comme cela est expliqué ailleurs ; ceci suffira à qui comprend.

41 קיצור

Résumé

42 (א) ענין שמשותיך שמש הוי' ושמש צדקה. יג"מ [י"ג מדות] שמאירים בר"ח [בראש חודש] אלול והרי עיקר התגלותם ביום הכפורים ובעש"ת [ובעשרת ימי תשובה].

(1) Le sujet de « tes soleils » (shimshosayich) : le soleil de Havaya et le soleil de la tsedaka. Les Treize Attributs, qui brillent à Roch 'Hodech Eloul ; pourtant, leur révélation principale a lieu à Yom Kippour et durant les Dix Jours de Techouva.

ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] **משפטים** (קט"ו סע"ב [סוף עמוד ב]) **פקודי** (רכ"ד סע"ב [סוף עמוד ב]) **אמור** (ד"ק ע"ב) **ענין** **התשובה** **כי נש"י** [נשמות ישראל] **עלו במחשבה והחכמה היא למעלה מהמחשבה ויש בחי למעלה מהחכמה:**

Voyez aussi le Zohar, Part II, Mishpatim (fin de 115b), Pekudei (fin de 224b), Emor (folio 100b). Le sujet de la techouva : les âmes d'Israël se sont élevées dans la pensée, et 'Hokhma est au-dessus de la pensée ; il existe un niveau au-dessus de 'Hokhma.

43 (ב) והתשובה הוא אליך ה' נפשי אשא. אליך ממש וזהו למס"נ [למסירות נפש] באחד. הווא בחינת יחידה שהיא תתכלל באחד. עמ"ש ע"פ אחת היא יונת.

(2) Et la techouva, c'est : « Vers Toi, Havaya, j'élève mon âme » : vers Toi, véritablement. C'est là se donner tout entier (messirout néfesh) dans « Un ». C'est le niveau de Yé'hida, qui sera incluse dans l'Un. Voir ce qui est écrit à propos du verset : « Unique est ma colombe ».

אך צ"ל ומכפירים יחידתי. כי אריה כתר דקליפה עמ"ש סד"ה וידבר דעשה"ד [דעשרת הדברות]. והיינו ע"י וצדקה תרומם.

Mais il faut aussi « et des jeunes lions, mon unique », car le lion est le Kéter (la Couronne) de keli-pa ; voir ce qui est écrit à la fin du discours commençant par « Et [D.ieu] parla », sur les Dix Commandements. Cela se réalise par « et la tsédaka élève ».

וזהו בכל מאדך בכל ממונך: (ג) וזהו ענין התגלות יג"מ [י"ג מדות] שבאלול וע"ד שתיקנו התעוררות רחמים בשמים שלפניה דק"ש [דקריאת שמע].

Et c'est là « de toute ta force » : « de tout ton argent ». (3) Telle est la signification de la révélation des Treize Attributs en Eloul, et cela rejoint l'institution de l'éveil de la miséricorde dans les deux [bénédictions] qui précèdent le Chéma,

שיוכל לבא לק"ש [לקריאת שמע] ושמ"ע [ושמונה עשרה]. וזהו ענין שמש צדקה המרפא. ואח"כ באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זהו ענין שמש הוי'.

afin que l'on puisse parvenir au Chéma et à la Chemone Esré. Telle est la signification du soleil de la tsédaka qui guérit. Ensuite, par l'éveil d'en bas vient un éveil d'en haut : telle est la signification du soleil de Havaya.

או י"ל [יש לומר] שמש צדקה זהו ענין הקב"ה מוציא חמה מנרתקה. ועמ"ש בביאור ע"פ אחרי הוי' גבי
בין עובד אלקים לאשר לא עבדו

On peut aussi dire que le soleil de la tsédaka désigne «le Saint béni soit-Il retire le soleil de son étui». Voir aussi ce qui est écrit dans l'explication du verset «Après Havaya», à propos de «entre celui qui sert D.ieu et celui qui ne L'a pas servi».

(ועיין מענין שמש צדקה ברבות משפטים פל"א קמ"ט א' ויצא פס"ח וישלח פע"ח רות מ"ו ג' בפסוק
ויען בועז קהלת ס"פ וזרח השמש וס"פ לך אכול בשמחה בגמ' [בגמרא] פ"ק [פרק קמא] דתענית ח' ב' פ"ק
[פרק קמא] דנדרים ח' ב' פ"ק [פרק קמא] דע"ז [דעבודה זרה] ד"ד ע"א.

(Voir au sujet du soleil de la tsédaka dans [Midrach] Rabba: Michpatim, section 31 (149a); Vayétsé, section 68; Vayichla'h, section 78; Ruth (46c), à propos du verset «Boaz répondit»; Kohélet, à la fin de «Et le soleil se lève» et à la fin de «Va, mange avec joie»; dans la Guemara, premier chapitre de Ta'anit, 8b; premier chapitre de Nedarim, 8b; premier chapitre d'Avoda Zara, folio 4a.)

זח"א [זהר חלק א] וירא צ"ח א' חיי קל"א א' ח"ב [חלק ב'] בשלח נ"ט סע"א [סוף עמוד א] ויקהל רי"א ב' ח"ג
[חלק ג'] אמור פ"ח א' נשא קל"ב ב'):

Zohar, partie I: Vayéra, 98a; 'Hayé [Sarah], 131a; partie II: Béchala'h, fin de 59a; Vayakhel, 211b; partie III: Emor, 88a; Nasso, 132b.)

44 (ד) וזהו ענין שהם וישפה שהם יוסף ובנימין. כי יוסף הוא המשכה מלמעלה למטה ובנימין הוא עליות
מלמטה למעלה והיינו כענין ב' בחי' שמש הנ"ל.

(4) Et voici ce que signifie le shoham et le yashfeh, qui sont Yossef et Binyamin : Yossef correspond à un influx qui descend d'en haut vers le bas, et Binyamin à des ascensions du bas vers le haut ; c'est comme les deux niveaux du « soleil » mentionnés plus haut.

וזהו כענין מיכאל וגבריאל. להיות כדין וכדין וזהו כדכד ב"פ [בי פעמים] כד אותיות דבשכמל"ו [דברוך שם
כבוד מלכותו לעולם ועד] שחרית וערבית.

Et cela correspond à Michaël et Gavriel : que ce soit « ainsi et ainsi ». C'est cela, le kadkod : deux fois les vingt-quatre lettres de « Béni soit le Nom de la gloire de Son royaume à jamais », récité le matin et le soir.

(ועיין מענין בנימין במא"א [במאורי אור] אות ב' סעיף ס"ב ומענין כדכד שם אות כ"ף ס"ל ובאות דל"ת סל"ג):

(Et voir, au sujet de Binyamin, Me'orei Or, lettre beit, section 62 ; et, au sujet du kadkod, là, lettre kaf, section 30, et lettre dalet, section 33.)

45 (ה) ואזי מבחי' ושעריך נש"ב [ני שערי בינה] יומשכו אבני אקדח לשון כקדוח אש הוא אהבה ברשפי אש.

(5) Et alors, du niveau de «et tes portes», les cinquante portes de Bina, seront tirées les «pierres d'éclat», terme [issu de] «comme le feu s'embrase» (kekdoa'h) : c'est l'amour «en flambées de feu».

וכל גבולך שהם ל"ב נתיבות חכמה יהיה לאבני חפץ ע"ד ארץ חפץ ורב שלום אין רבים פחות משלשה.

«Et toutes tes frontières», qui sont les trente-deux sentiers de 'Hokhma, seront des «pierres de désir» (avnei chefets), à la manière d'«une terre de désir». «Et une grande paix» : «"Nombreux" n'est pas inférieur à trois.»

כי כדין וכדין זהו ב' בחי' מה שכל א' בפ"ע [בפני עצמו] היא שלום והתחברות עליון ותחתון.

Car «ainsi et ainsi», ce sont deux niveaux, dont chacun, pris en lui-même, est la paix et l'union du supérieur et de l'inférieur.

אך קשר וחיבור ב' הבחי' יחד ע"ד עושה שלום בין מיכאל וגבריאל זהו בחי' ג'. ועמ"ש בפ"י שלום שלום לרחוק ולקרוב בד"ה וידעת היום:

Mais la liaison et l'union de ces deux niveaux ensemble, à la manière de «Celui qui fait la paix» entre Mikhaël et Gavriel, constitue le troisième niveau. Voyez aussi ce qui est écrit sur le sens de «Paix, paix au lointain et au proche» dans le discours qui commence par «Sache aujourd'hui».

LikuteiTorah.com

LA PARACHA 'HASSIDIQUE

À propos de cette édition

Cette édition contient le texte hébreu et la traduction française.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Notre traduction française, faite à partir de notre traduction anglaise de l'hébreu, sans les notes de Kehot : CC BY 4.0.

Cette édition dans son ensemble : CC BY-NC 4.0. Elle peut être copiée, imprimée et partagée librement, en citant Kehot Publication Society et likuteitorah.com ; elle ne peut pas être vendue. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

La traduction française a été faite à partir de l'édition anglaise de likuteitorah.com avec l'aide de l'IA (openai/gpt-6-luna-pro:batch), l'hébreu en regard pour vérification ; elle n'a pas encore été relue par un éditeur humain. Vérifiez sur l'hébreu tout ce qui est important.

Le Rabbi a demandé que les maamarim de la paracha de la semaine, la « Paracha 'hassidique », soient étudiés pendant cette semaine, répartis sur ses sept jours (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Pourquoi l'étudier, et les bénédictions du Rabbi : likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Un projet gratuit et non commercial ; rien n'est vendu ici. Sans lien avec Kehot, Sefaria ou la Bibliothèque de Loubavitch. © likuteitorah.com

Depuis likuteitorah.com/fr/likutei-torah/reeh/6/

DÉDIÉ EN L'HONNEUR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Le père du Rabbi, Reb Lévi Its'hak